

Asia: VN/34119/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (asiakastietolaki) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko 3 §:n 1 momentin 11 kohtaan ehdotettua muutosta (palvelunantajan määritelmä)?

Kyllä. Perustelee: [Kyse on korjauksesta. Muutos vastaa vallitsevaa käytännön tilannetta.]

Kannatatteko 54 §:n ehdotettua muutosta (lähetteen ja hoitopalautteen luovuttaminen)?

Kyllä. Perustelee: [Potilaan hoidon järjestäminen ja toteuttaminen ei ole mahdollista ilman kyseisiä tietoja, joten ei tulisi edellyttää luovutuslupaa tai erillistä suostumusta, kun niitä luovutetaan hoitoa jatkavalle palvelunantajalle. Muutos selkeyttää potilastietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä. Mitä enemmän asiakas- ja potilastietoa voidaan liikuttaa eri toimijoiden välillä, sitä laadukkaampaa hoitoa voidaan asiakkaalle tarjota. Kattava tiedon liikkuvuus parantaa myös potilasturvallisuutta merkittävästi. Ammattilaisen aikaa säästyy, kun ei tarvitse pyytää erillisiä suostumuksia tai luovutuslupia tiedon liikkumiseksi.]

Kannatatteko 57 §:n ehdotettua muutosta (tiedonsaantioikeuden toteuttaminen tietojärjestelmän avulla)?

Kyllä. Perustelee: [Muutos helpottaa asiakastietojen luovuttamista, kun luovuttaminen on mahdollista myös palvelunantajan oman tietojärjestelmän avulla.]

Kannatatteko 64 §:n ehdotettua muutosta (terveydenhuollon sosiaalityöntekijän tiedonsaantioikeus)?

Kyllä. Perustelee: [Muutos helpottaa asiakkaan sosiaaliturvaetuksia koskevaa neuvontaa ja ohjausta. Hyvinvointialueen tehtävänä on ohjata henkilö tarpeen mukaan Kelan palvelujen piiriin. Muutos parantaa myös potilaan saamaa palvelua ja erityisesti heikommassa asemassa olevien potilaiden hoitoa. Muutoksella ennaltaehkäistään asiakkaan asioiden monimutkaistumista sekä tarvetta siirtyä sosiaalihuollon asiakkaaksi. Lisäksi muutos helpottaa terveydenhuollon vastuulle kuuluvien lausuntojen laatimista.]

Kannatatteko 97 §:n ehdotettua muutosta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjaustehtävä)?

Kyllä. Perustelee: [Ohjaustehtävän lisääminen THL:lle on perusteltu. Ohjaukselle on tarvetta, joten ohjausvastuun määrittäminen on tarpeen.]

Kannatatteko 102 §:n ehdotettuja siirtymäaikojen muutoksia?

En. Jos ette kannata ehdotusta, kertokaa myös millä tavalla ehdotusta pitäisi muuttaa: [Siirtymäajan pidentäminen on kannatettava, mutta pidennys ei riitä. (<https://www.hyvil.fi/hyvinvointialueiden-tietohallintojohtajien-kannanotto-asiakastietolain-maaraaikoja-siirrettava-kahdella-vuodella/>)

Kanta-palvelujen käyttöönottoa ei millään hyvinvointialueella tarpeettomasti viivytetä, sillä Kanta-palveluiden hyödyt ovat ilmeiset sekä sosiaalihuollon palvelujen järjestämiseksi että tiedolla johtamiselle. Kuitenkin osalla hyvinvointialueilla sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmien kilpailuttaminen on kesken. Hankinnat vievät aikaa ja myös uusien tietojärjestelmien ja toimintatapojen käyttöönotto vie aikaa. Käyttöönottoihin joudutaan sitomaan hyvinvointialueen, ICT-in-house -yhtiöiden, tietojärjestelmätoimittajien sekä Kelan henkilöresursseja. Sosiaalihuollon tietojärjestelmien hankinta ei ole mikään pieni asia hyvinvointialueella. Sosiaalihuollon menot ovat suurimmat hyvinvointialueella verrattuna erikoissairaanhoidon tai perusterveydenhuoltoon. Sotemenot ovat kokonaisuudessaan 22 miljardia vuodessa, joista sosiaalihuolto 38 %, erikoissairaanhoidon 37 % ja perusterveydenhuolto 18 %. Koulukuraattorin palveluiden määräaika on 1.3.2025. Herää kysymys, ehtiikö THL määrittelemään puuttuvat asiakirjarakenteet valmiiksi heti alkuvuoden 2024 aikana, että tarvittavat muutokset voidaan tehdä tietojärjestelmätoimittajan osalta tietojärjestelmiin? Vasta näiden toimenpiteiden jälkeen voidaan hyvinvointialueella muuttaa kirjaamisen ja toiminnan tapoja koulukuraattoripalveluiden osalta. Muuta: Luonnoksessa on esitetty vain, että siirtymäaikojen lykkäyksellä vältetään lyhytaikaisten investointien tekeminen poistuviin tietojärjestelmiin. Hyvinvointialueille tulee kuitenkin merkittäviä kustannuksia sosiaalihuollon Kanta-palveluiden käyttöönotosta. Tietojärjestelmien kustannukset ovat yksi osa, mutta iso kustannus tulee myös toimintatapojen muutoksesta. Työntekijät täytyy kouluttaa täysin uusiin kirjaamisen tapoihin. Uusien kirjaamistapojen myötä myös muut toimintatavat sosiaalipalveluissa muuttuvat. Lisäksi laissa on esitetty muutoksia, jotka vaikuttavat terveydenhuollon tietojärjestelmiin. Hyvinvointialueelle tämä uusi asiakastietolaki ja sen edellyttämät muutokset tulevat hyvin kalliiksi, eikä rahoitusta tähän ole näköpiirissä. Hyödyt ovat kuitenkin ilmeiset, joten asiakastietolain tämän muotoinen toteuttaminen on erittäin kannatettavaa. Tiedon liikkuvuuden ongelmat eivät kuitenkaan tällä ratkeaa, joten tiedonhallinnan kokonaisuudistusta on jatkettava, jotta voidaan taata hyvä hoito, hoiva, huolenpito sekä potilasturvallisuus. Lisäksi kustannuksia tulee vanhojen tietojen arkistoinnista. Vanhoja tietojärjestelmiä joudutaan usein jättämään käyttöön, sillä vanhojen tietojen arkistointi on haastavaa. Osa vanhoista tiedoista voidaan arkistoida Kanta-palveluihin, mutta osalle tietojen arkistoinnista on kehitettävä muu ratkaisu. Vanhojen järjestelmien käytöstä poistaminen vie aikaa ja kulut poistuvista järjestelmistä kulkevat samanaikaisesti uusien käyttöönotettavien järjestelmien rinnalla.]

Vertanen Niina
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy